

Jess G. Berthelsens 1. maj-tale

Taler
Jess G. Berthelsen
Forbundsformand for SIK

Dato
1. maj 2015

Sted
Nuuk, Grønland

Omstændigheder

Sulinermik Inuutissarsiateqartut Kattuffiat, SIK, Grønlands største lønmodtagerorganisation, dannet i 1956 under navnet *Grønlands Arbejder Sammenslutning* (GAS).

Læs om SIK på [lex.dk](#)

- 1 Kingumut maaniippugut Nunarsuaq tamakkerlugu Sulisartut ullorsiornerat nalliuussiniarlugu. Sulisartut ulluanni tamassi pilluangaaritsi !

--

5

Ukiuni kingullerni tallimani suliffissaaleqineq annertusiartuinnavissimalluni qujanartumik maanna ukioq affanngulersumi siornamut sanilliullugu appariaqattaartuarpoq, tamannalu soorunami uagutsinnut qujanarpoq, taamaasillunimi ilaasortagut sulerusuttut ilai sulileqqinnissaminut

10 periarfissinneqassagamik. Kisianni suliffissaaleqineq suli qaffasippallaarujuussuarpoq, taamaattumik suliffiit nutaat pilersinneqarsinnaasut tamaasa qujaruttariaqarpagut.

Taamaammat aalisagaatitta sappingnisamik annertunerpamik aatsaat piareerlugit nunatsinniik anninnejqartarnissaat suleqatigiinnitsigut aaqqiiviginiaartariaqarparput, taamatuummi iliornitsigut suliffiit amerlanerpaat pilersissinnaagatsigit, aammalu taamaasilluta maani nunami aningaasat kaaviiartut qaffassinnaallutigit.

- 15 20 Tamatuma saniatigut isumaqarpugut aalisagartassanik inummuit ataatsimut pisassiisarneq eqqunnejqartariaqartoq, aalisarneq ukiumut siaarnerullugu ingerlannejqarsinnaaniassamat, taamatuummi iliornikkut ilaasortagut angerlatinneqaqattaaratik ukioq kaajallallugu sulisinnaaniassamata.

25 --

Qanittukkut tutsiuppoq TELE Greenland internetip aqqutaata aamma privatinit atorneqarsinnaanerata piareersarnera kinguaattoortoq.

Oqartariaqarpugut tamanna SIK-miik ajuusaarutiginngilluinnaratsigu, tassami

30 imaassinnaavoq Nuummi uagut iluaqutigingaatsiaripput, kisianni ilisimasariaqarparsi Nuummi taamatut periafissiinerup kingunerisaanik sinerissami atuisussat ikilippata, taava allanik akiliisussaqanngilaq, tassalu sinerissami ilaasortagut taakkuussapput ikinnerulernertik peqqutigalugu annertunerusumik akiliuteqartussat. Taamaammat TELEp allanut atuisusanut

35 internetimik aqqusiiniarnera unitsilluinnarneqarniarli. Aamma taamaappoq angallassineq eqqarsaatigalugu, eqqaamaneqassajunnarsivormi sinersortaatit pingasut privatimit pisiarineqaraluarmata, erngerlunili paasinarsimmat akilersinnaangitsoq Namminersorlutik Oqartussat ataaseq utertillugu pisiareqqittariaqarsimammassuk.

40

--

Takornariaqarneq annertunerusumik aalluttariaqalerparput, suliffissanik nutaanik aamma pilersitsissarmat, aningaasanillu nutaanik nunatsinnut

45 eqqussuisoqalissammat. Isumaqpungu Nunatta takornariarfusinnaasutut pilerisaarutigineqarneranut amerlanerusunik aningaasaliisoqartariaqartoq.

--

50

Aamma isumaqpungu ukiunut ungasinnerusunut aningaasaliissinnaaneq qunusuiffiginerusariaqaripput, tassani Nunatta karsiata naammaqatigiinnissaa piinnarnagu, ukiuniluunniit tulliuttuni pingasuni nunatta karsia amigartoorfiusutut inissismassagaluarpat.

55

--

Pingaaruteqarluinnarpoq aatsitassarsiorniarneq sapinngisamik annertuumik siuarsassassallugu, aatsitassat tamatumani qaqtigoortut eqqarsaatigalugit, aamma uranimilluunniit akoqaraluarpata.

60

Qanga nunatsinni aningaasarsiorneq pitsasumik ingerlasimasutut oqaatigisariaqarpoq, taamanikkummi saarullinnik ulikkaarpoq aammalu raajat akigissaqaalutik. Ukiunili kingullerni pissutit allanngorsimapput, saarulliimmik tammakarput. Nunatsinni sumiiffiit ilaanni allaat unittoorluinnarsimavugut,

naak ukiuni kingullerni saarulliit takkuteqqlerneri malunnarsigaluartoq.

Kisianni naleqqussartuartariaqarpugut, ajornaqaaq
uninngaannarsinnaanngilagut. Pisut naapertorlugit aammalu nunarsuarmi
70 pissutsit aallaavigalugit, allatut ajornartumik maani nunami aamma qanoq
iliuuseqartariaqartassaagut. Periarfissallu nutaat takkuttut akortarlugit,
inatsisillu qanga aaliangersimasagut ullutsinnut naleqqukkunnaarsimappata
aamma allanngortillugit.

75 --

Taamaammat isumaqarpugut maannakkut pisuussutigut nunarsuarmi
pisariaqartinneqartut atorluartariaqarigut, tassani aamma uran eqqarsaatigalgu.
Uagummi isiginnaaginnarsinnaanngilarput maannakkut suliffissaaleqinermik
80 eqqorneqartartut, suliffissarsiortullu 4.000-it sinnerlugit amerlassuseqarneri.
Suliffissaaleqinerup taama annertutiginerani ilaasortatta inunniq
isumaginninnikkut isumagineqannginneri akuersaarsinnaanngilarput.

Tamanna peqqutigalugu ilaasortagut inigisaminninngaanniiq anisitaasartut
85 tusartualerpagut. Anisitaanermi eqqorneqarnerpaasartut ajoraluwartumik
taakkuupput meeqqat. Taamattumik isumaqarpunga inigisssamiik
anisitsisarneq unitsinnejartariaqartoq, arlaannaallunniit iluaqutaanngimmat.

90 Imaattariaqarluarpoq ilaasortarput suliffeerukkallarnerup nalaani
ikorsiissutinik nunguutsippat ajornaquteqanngitsumik inunniq
isumaginnermut ikaarsaartinneqartariaqarluni, ikiorlugulu,
ajuusaarnaraluartumilli taamatut pisoqarneq ajorpoq.

Pissutsit piviusut imaapput, ilaasortarput ilungersorteqqaangaatsiarlugu,
95 ittuukulutsinnejartariaqarluni inunniq isumaginnittooqarfimmuit
qinnuloortariaqartarpoq, aatsaallu pilluni pilluni ikiorserneqaruni
atsiortinneqartarpoq ikorsiissutigineqartut taakku akilersortussanngorlugit.
Taamaasillutik ilaasortagut suliffittaaraangamik nalinginnaasumik, taakku
ikorsiissutinik taasaat, taarsersorniaatigalugit nalinginnaasumik qaammammut
100 akiligassat aamma akilersorniartarpaat. Soorunalimi ilaasortatta ulluinnarni
inuuniarneri innarlerneqarujussuarnerannik tamanna kinguneqartarpoq.
Taamatullu ulluinnarni inuuniarneq inersimasumut attuiinnarani, meeqqanulli
ajornerpaamik tuttarpoq, ajuusaarnaraluartumilli tupinnanngitsumik

105 ilasortagut artorsartinneqaramik Danmarkimut nuuttartut
amerligaluttuinnarput.

--

110 Tassungali aamma tunngatillugu uteqqillugu oqaatigerusuppara
inissiaatitoqarsuit aaqqissuussiffigineqarniarlik akiliutaat taakkununnga
naapertuuttunngorlugit, aamma inissialioraqartariaqarpoq ilaasortatta
akilersinnaassaannik, taamatulli iliortoqarnianngippat isumaqatigiinniarner
annertunerusumik aningaasarsiatigut Naalakkersuisut qaffaaniarlik,
115 maannakkut inissianut akigitinneqartunut naapertuuttunik.

--

120 Aap pingarnerpaaq unaavoq suliffinnik nutaanik pilersitsinissaq ilasortagut
ukioq kaajallallugu sulisinnaaniassamata, kisianni imaanngilaq suliunnaarpata
imaluunniit suliffissaaruppata, taava supajuttut pineqassasut.
Ataqqineqartariaqarput, sunalu tamaat atorlugu ikiorserneqartariaqarput
ataqqillugit pissuserissaarfagalugit, ittuukulutsinnagillu.

125 Taamaammat Naalakkersuisut assatsinnik isaassiffigaagut, suleqatigiilluta
amerlanerpaat akuerisinnaasaannik inunnik isumaginninnikkut
aaqqissusseqatigiitta.

--

130 Kalaallinik sukumiisumik qallunaat oqaasiinik ilinniartitsineq 1950-ikkunili
aallartippoq. Taamani qallunaat oqaasii iluaqutaasussatut isigineqarput,
ineriartornissamullu periarfissat imaaginnavillutik qallunaatut
oqalussinnaagaanni – tassa nutaanngorsagaaneq taamanikkut
135 ingerlalerutterpoq.

Nutaanngorsagaanermi danskit politikkiat tassaasimavoq Kalaallit Nunaat
avammut matoqqatissallugu, tassagooq inuusaaserput, kulturerpullu
illersorniarlugit paarineqassammata. Taamaaliornikkut Kalaallit oqaatsinik
140 allanik ilinniarnissaannik mattunneqarput, taamaallaat qallunaatut
ilinniartussanngorlugit. Aatsaalli 1970-ikkut aallartilaarneranni tyskisut,
tuluttut, franskisullu oqaatsit atuarfinni ilinniagassatut toqqagassanngorput.

145 Ukiorpssuanngortuni tusartualerparput meeqqat atuarfianni angusagut
appasippallaartut, aammalu ilinniaqqiffinni taamaatiinnartartut
amerlavallaartut, taannalu tunngavigalugu naluallaartutut
nalilersorneqartuarluta, oqaatigineqartualerluni qallunaatut naluallaaqigatta
ilinniarfinni ingerlariaqqiffiusuni angusineq ajortugut –
150 pitsanngoriartortutullu isikkoqarani.

Atagumi unikaallalaarluta eqqarsaatigilaartigu, taavami qanoq iliussaagut
taanna ajornartorsiu aqqiiviginiarlugu ?

155 Nunani avannarlerni kisiartaalerunarpugut meeqqat atuarfianni
piumaffigineqarluta oqaatsit pingasut ilinniassagigut. Meeqqat atuarfianni
ilinniartitsineq fagini assigiinngitsuni annertunerpaamik oqaatsigut atorlugit
ingerlanneqartarpoq, tamannalu pissusissamisoorpoq. Ilinniaqqifinnili
160 ilinniartitsissutit qallunaatuuinnangajaat atorneqartarput, aammalu
taamaalluni ilinniartitsisut eqqarsatigalugit.

Danmarkimi ilinniarneq tamarmi qallunaatut ingerlanneqartarpoq, taamalu
ilinniakkamik naammassinnissinnaaneq ajornanngitsuaraalluni. Taamatuttaarlu
ippoq nunani allarpassuarni tamani, tassa ilinniartut namminneq oqaasii
165 atorlugit ilinniartitsineq ingerlanneqartarpoq. Nunatsinnili taamaanngilaq.

170 Taamaattumik allannguisariaqalinnginnerpugut ? Nassuerutigalugulu
ullumikkut periaaserput ajortoq, allanngortinneqartariaqartorlu, ujarassuarmut
apoqattaaginnarata. Taava taanna ujarassuaq illuartissinnaanngisarput
saneqqunniarniartigu, allamik aqqutissiuilluta.

SIK-mi isumaqarpugut tassa piffissanngortoq oqaatsitta saniatigut tuluttut
oqaatsit meeqqat atuarfianni annertusiartortumik nunatsinni atuartitsinermut
eqquukkiartuaartinnejarnissaat, taamatullu oqaatsitta saniatigut tuluit oqaasi
pingaernerpaat tulliisut aamma inissikkiartuaarlugit, atuakkat
175 ilinniartitsissutaasussat taarsillattaarnerisigut qallunaatummiit
kalaalisuuunngortillugit, allallu qallunaatummiit tuluttuunngortillugit.

180 Taama iliornikkut isumaqarpugut oqaatsit avammut ammarnissamut
killilersuisuunerat qimakkiartulissagipput, nunarsuarmullu appakaalluta,
taamalu Kalaallit ilinniartut imminnut tatignerulissapput, periarfissarpassuillu

annertusingaatsiassallutik.

185 --

Naggataatigullu Sulisartut ataqqinartut, naak maannakkut nunatsinni suliffissaaleqineq annertugaluaqisoq nikallorasi suliffissassinnik piumasaqartuaritsi, inuummi suliffissaqarnissaq pisinnaatitaaffigaa. Aamma
190 suliffissaarunnermi ittuukulugasi ilissinnut ataqqillus ikiorneqarnissassinnik piumasaqartaritsi, tamannami pisinnaatitaaffigaarsi.

Qinikkanullu. Inatsisartuni ukiut sisamat qineqqusaartarnerit nunatsinnut nikisitsinavianngillat, uagutsinnulli pingaaruteqartoq, tassa qanoq
195 iliuuseqarnissaq. Piumasaraarput suliffinnik ataavartunik pilersitsivigineqarnissarput; soorunami suleqataassaagut. Aamma aalisagartatta suliareqqaarnagit avammut aallarunneqartarneri unitsinneqarlik; naak ulluni kingullerni qinikkat ilaasa tamanna sulissutigigaluaraat. Aalisagaatigut suliareqqaarnagit avammut aallaruttaleraluarutsigit illoqarfiiit arlallit
200 annertoorujussuarmik eqqussavagut, allaat illoqarfiiit ilaasa unilluinnarnerannik kinguneqarsinnaasumik.

Qujanaq, neriuuppunga sulisartut ulluanni ullorsiorluarumaartusi.

205

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

210

Tags

1. maj-tale, Fagbevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jess-g-berthelsens-1-maj-tale-2015>

215

220